

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika
ta poprej; — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec
Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za
inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave
Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, L. nad
Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.906

Srečko Zumer:

Ob 25 letnici

Praznik naših tovarišev kovinarjev na Javorniku je praznik nas vseh. Cela Jugoslovanska strokovna zveza bo ta dan čutila z našimi tovariši, spominjala se z njimi vred vseh veselih in žalostnih dogodkov tekom 25 letnega obstoja njihove skupine.

Dolga doba je 25 let. Marsikaj se je ta čas spremenilo. Odhajali so naši stari borci drug za drugim in legali v grob, prihajali so novi, mladi, ki so z istim veseljem in istim idealizmom poprijeli za delo v delavski strokovni organizaciji kot so ga vršili njihovi predniki. Skupina se je notranje poglobljala in krepila, številčno je rastle in lahko rečemo, da danes more biti v vzgled marsikateri delavski organizaciji.

Naši javorniški tovariši, ki v nedeljo praznujejo 25 letni jubilej naše strokovne skupine kovinarjev, so delavski borci na svojem mestu. Ne iščejo v organizaciji časti, ne pohvale, ne profitarstva, oni so v organizaciji v službi delavstva. Zrtvovali so se in z velikim navdušenjem delajo zgolj za prospek organizacije in po njej so vsak čas pripravljeni nastopiti z vsakomur, kdor pošteno misli in dela v boju proti krivicam delavstva, ki jih povzroča razbrzdani kapitalizem. Velikokrat so žalibog doživeli v preteklosti razočaranja v skupni borbi od voditeljev nahujskanih delavcev nasprotnih strokovnih organizacij. Toda niso izgubili vere v končno zmago pravice nad krivico. Ob težkih dnevih, ki so jih preživeli, so šli znova na delo kot mravlje, ki jim hudobnež razbije mravljišče.

Težke boje so imeli v prvih letih z socialnimi demokrati, ki so smatrali kovinarje za svojo absolutno domeno. Koliko je bilo radi tega psov, preziranj, hujskaštva in preganjanja in to od delavske strani. Pač žalostno. Toda naši tovariši so, v srečo prepričani, da imajo prav, vztrajali v teh žalostnih časih delavske zgodovine. Ob 25 letnici praznujejo praznik svoje vztrajnosti, odločne volje, poštenega dela v organizaciji venčani s priznanjem, da so se v delavskem gibanju popolnoma uveljavili z zavestjo, da jih mora danes skupno z jeseniškimi tovariši upoštevati vsak, tako delodajalec kot nasprotna strokovna organizacija. Brez njih ni danes mogoče nobeno širokopotezno delavsko gibanje med našimi kovinarji v gorenjskem kotu.

S svojimi jeseniškimi tovariši kovinarji predstavljajo naši Javorničani delavsko organizacijo notranje zdravo, duhovno

močno in odporno proti vsem nakanam modernega kapitalističnega sveta. Da bi bile še nasprotna delavske organizacije tako prežete pravega delavskega duha kot so ti naši kovinarji, se ne bi bilo bati gorenjskim kovinarjem nič hudega in nobenih razočaranj. To svojo notranjo silo so naši javorniški tovariši črpali vprav iz tistega vira, radi katerega so doživeli največ zasramovanja in psovanja, to je iz krščanstva. Najgloblja misel krščanstva, da smo vsi ljudje otroci božji in po njej bratje med seboj z isto pravico življenja, jih je spodbujala stalno k udejstvovanju v delavskih borbah, etična načela krščanstva so jim pa dala notranje vrtine in sicer poštenost v delu,

solidarnost v boju za pravico in vso potrebno vztrajnost v težkih urah.

Kakor na eni strani izreka Jugoslovanska strokovna zveza zahvalo javorniškimi tovarišcem za njih dosedanjí trud, požrtvovalnost in vztrajnost, prav tako jih bodri naj vztrajajo na zažrtani poti v čast vsemu krščansko-socialističnemu gibanju in v korist svojim tovarišem in vsemu delavstvu. Naj bo strunna Jugoslovanska strokovna zveza tista celica, iz katere bo krščansko socialistično delavstvo doпрineslo svoj velik delež k ozdravitvi človeške družbe, njenim boljšim in lepšim časom, to je k čimprejšnji zmagi pravice nad krivico. Lep šopek v tej naši delavski skupnosti so naši Javorničani. Čast jim!

Jože Gostinčar:

K javorniškemu jubileju

Petindvajset let pomeni za človekovo življenje dobo dozorenja in nastopa samostojnega mišljenja, pa tudi dobo preteklih muk, težav in skušenj; vsled česar je za posameznega človeka prva četrstoletna doba najvažnejša in po večini za celo ostalo življenje odločilna.

Dne 26. maja praznuje tovariška skupina Jugoslovanske strokovne zveze na Javorniku petindvajsetletnico svojega obstoja. Kaj pomeni to? To pomeni petindvajset let trdega dela za delavski napredek in krščanska socialistična načela. Kaj pa je to, more pa razsojati le oni, ki pozna delo kršč. soc. delavske organizacije iz lastnega sodelovanja in lastne skušnje. Nihče, ki nima pogleda v delo, ne more presojati tega. Občudovati je junake, ki so vzdržali neokrnjeno in z vso vneto prepričanja, v končno pravično zmago delavstva. Javornik in okolica znači marksistično poplavo, v sredi katere se dviga krasen otok krščansko soc. delavske organizacije, v katerega ne butajo samo marksistični valovi, marveč švi-

gajo nad njim večkrat tudi razdirajoče strele od raznih drugih strani. Toda otok branijo junaki v popolni zavesti in trdni veri v končno zmago.

Članstvo skupine na Javorniku se je redno udeleževalo vsakega delavskega gibanja, in to večkrat z odločujočimi nazori. Kar se mora prišteti previdnosti, odločnosti in skušnji javorniških tovarišev.

K petindvajsetletnici obstoja skupine Jugoslov. strokovne zveze na Javorniku mora kršč. soc. delavstvo z vseh krajev države tem junakom najiskrenejše čestitati na njihovem delu za blagor delavstva, na njihovi vztrajnosti v načelih in na njihovi veri v boljšo bodočnost delavstva.

Današnji čas je čas splošnih zmed, tako, da tako zvani »odločilni svetovni krogi« gle-dajo doslednost le še v zmedah. Gospodarstvo celega sveta se nahaja v neki nervozi, katere posledice občuti predvsem delavski stan. Vsi dosedaj napovedani »recepti« so ostali samo recepti. Bolezen se ne poboljšava. Kaj bo nastalo iz tega, nihče ne ve. Mi krščanski socialisti pa vemo eno: Brez krščanskih načel, ki morajo veljati za vse enako, ker so bila v tem smislu in zato prinešena na svet, ne bo rešeno socialno, še manj pa delavsko vprašanje. Naša dolžnost je, da povsodi delamo za to, da se razširja smisel krščanskega socializma, posebno med delavstvom. Za vzor naj nam bodo poleg drugih posebno tovariši z Javornika, ki obhajajo praznik petindvajsetletnice krepkega, zamišljenega in požrtvovalnega delavsko-organizatoričnega dela.

Bog blagoslovi delavski trud!

V nedeljo, dne 26. maja se vse gorenjske skupine JSZ pridružijo slavlju

25 letnega jubileja

skupine kovinarjev JSZ na Javorniku. Naj bo ta dan obenem tudi manifestacija naše kršč. socialistične ideje - našega dela in borb za pravice delovnega človeka.

Smolej Tine:

Borbe in delo javorniških tovarišev

Evangelist Krek je vsejal seme

Dne 26. junija 1910 je bil po končanem shodu, na katerem sta govorila dr. Jan. Ev. Krek in gosp. župnik Piber, ustanovni občni zbor skupine na Javorniku. O pomenu Jugoslovanske strokovne zveze in njenih ciljev je poročal gosp. Žbontar, tedaj kaplan, sedaj župnik na Koroški Beli. Takoj prvi dan je pristopilo v skupino 23 članov. Odbor se je konstituiral sledeče: Glavič Ivan, predsednik, Novak Marko, podpredsednik, Maček Matija, tajnik, Šoberl Jože, blagajnik, Smolej Janez in Rajnhard Lovrenc, namestnika, Bizjak Jakob in gosp. kaplan Žbontar pa v nadzorstvo. Takoj prvo leto se je izvoljen odbor lotil dela, katerega so mu naložili člani. Že v prvem letu obstoja skupine so se vršili trije javni shodi, poleg tega pa še mnogo sej. I. redni občni zbor se je vršil 9. julija 1911. Članstvo skupine se je podvojilo in sicer na 50 članov. Delavstvo pa v tedanjih časih še ni bilo tako dovzetno za strokovno organizacijo, kot je danes. Odbor skupine se ni dosti spremenil in je ostal za predsednika še vedno Glavič Ivan.

II. redni občni zbor se je vršil 11. avgusta 1912. Članstvo je polagoma rastle in doseglo število 62. V tem letu je skupina iz svoje blagajne, čeprav ni bila bogvekaj bogata, poslala **podporo vevškemu delavstvu**, ki je bilo v stavki.

Kakor se razvidi iz sejnih zapiskov, so že takrat obravnavali na sejah in sestankih vprašanje bratovskih skladnic, spremembo pravil itd. čeravno se tedaj ni čutila taka križa kot danes. Skupina je priredila vsako leto tombolo v korist bolnim in potrebnim članom.

Vojna uničuje

To delo je šlo naprej do začetka svetovne vojne. Svetovna vojna je to delo preprečila. Večina odbora in članov je moralo obleči vojaško suknjo.

Dne 21. julija 1917 pa so se tovariši zopet opogumili in sklicali občni zbor. Za predsednika je bil mesto odsotnega Ivana Glaviča izvoljen Jože Mencinger. Tudi ostali odborniki so bili večinoma novi.

V zadnjih letih vojne od leta 1917—1919 ni bilo pravega strokovnega dela, kar je razumljivo. Po vojni leta 1919 meseca decembra se je zopet vršil občni zbor. Stari člani so prijeli vajeti v roke. Leta 1920 je bila ustanovljena delavska zveza na pobudo skupine. Ob ustanovitvi je štela 27 članov. Pričeli so se redni mesečni sestanki članov. Leta 1921 je skupina priredila par gledaliških predstav za kritje stroškov. Razprav z KID se je udeležil en zastopnik skupine in to trikrat. Prvi maj je skupina praznovala vsako leto s skupno sv. mašo, zvečer pa je bila primerna prireditve. Leta 1924 je skupina postavila za volitve obratnih zaupnikov svojo kandidatno listo. Pri volitvah je dobila 65 glasov in s tem 1 zaupnika. Izvoljen je bil Janez Vidic, namestnik Janez Smolej.

Napačna vzgoja mladine

Dne 16. februarja 1924 se je vršil občni zbor in se je odbor čisto spremenil. Dotedanje

vodstvo je prepustilo odbor novim močem. Vsa ta povojna leta pa niso prinesla skupini takih uspehov, kot bi jih morala. Mladi tovariši so mislili na vse drugo, samo strokovna organizacija jim ni šla v glavo. Tako vidimo, da je skupina od leta 1924—1927 skoraj zapala. Komaj 10 članov redno plačujočih je še imela na izrednem občnem zboru dne 13. februarja 1927. Na ta občni zbor je prišel tov. tajnik Lombardo. Obravnavali so, kako poziviti in okrepiti skupino, kako ji pridobiti članov.

V novo življenje

Dne 9. oktobra 1927 se je potem vršil redni občni zbor. Na tem občnem zboru je članstvo sprejelo nova pravila. Odbor je začel resno delati in pridobivati člane. Takoj na svoji prvi seji je sklenil, da bo dajal bolnim članom gotovo podporo, da s tem člane bolj pridobi. Dne 4. decembra 1927 je sklicala skupina javen shod, na katerem je poročal tov. Žumer o delavskem pokretu v Jugoslaviji in inozemstvu, ter o zakonu o delavskih obratnih zaupnikih. Dne 22. jan. 1928 je priredila skupina igro »Davek na samce«. S 1. aprilom 1928 je uvedla skupina redno bolniško podporo po 5 Din na dan. Septembra meseca je postala skupina članica Delavske založbe z enkratnim deležem. Istega meseca so bile poslane vloge na Del. zbornico in Inspekcijo dela glede fantov, ki pridejo od vojakov. Dne 18. avgusta 1929 je bil srečolov v prid bolniškega fonda.

Dne 8. septembra 1929 je bila ustanovljena Krekova mladina. Skupina je organizirala strokovno šolo in tečaj za nemščino in računstvo. Na občnem zboru l. 1930 so si člani odbora precej spremenili. Za predsednika je bil izvoljen tov. Povše. Meseca marca t. l. je bil na članskem sestanku odobren pravilnik o bolniško-brezposelnem fondu. To je dalo pobudo, da so se tudi po drugih skupinah uvedli enaki fond.

Ob 20 letnici

Dne 18. maja 1930 je bila svečana proslava dvajsetletnice s celodnevno prireditvijo. Za JSZ je bil navzoč tovariš Gostinčar, za Krekovo mladino tov. Koprivc. To leto je skupina stopila v tesnejše stike z jeseniško skupino. Vršilo se je več skupnih sej in sestankov. Meseca decembra 1930 so bila pogajanja za novo kolektivno pogodbo. Vršila sta se tudi 2 delavska večera s temo »Nova svetovna revolucija«. Na občnem zboru leta 1931 je štela skupina 76 redno plačujočih članov. Rednih podpor je izplačala skupina v letu 1930 2.940 Din. V l. 1931 ni bilo volitev obratnih zaupnikov, ker je bil sklenjen kompromis. Ostal je naš zaupnik tov. J. Smolej. Pri sklepanju kolektivne pogodbe je skupina po svojem zastopniku sodelovala.

Dne 24. oktobra 1931 je izvršil strokovni tajnik revizijo in našel vse knjige in blagajno v redu. Pri volitvah obratnih zaupnikov l. 1932 je naraslo število naših glasov na 126 in smo s tem dobili dva zaupnika, Janeza Smoleja in Gerdeja Rudolfa. Rednih članov je bilo 110. Podpor so razdelili tekom leta za 1490 Din.

Borba jači

Leto 1932 je bilo najbolj kritično, odkar obstoja organizacija. KID je odpustila vse delavstvo. Odbor skupine je skupno z jeseniško imel nešteto sej, kako pomagati članstvu v stiski. Uspeh je bil ta, da so člani dobili podporo. Skupini Jesenice in Javornik sta dali v tisk novo kolektivno pogodbo. Dne 6. sept. 1932 so se vršile volitve v krajevno bratovsko skladnico. Dobili smo 6 delegatov. Članstvo je naraslo v l. 1932 za 16. Podpor je bilo izdanih 13.189 Din. Ustanovljen je bil tudi zaupniški zbor, ki rešuje važne in nujne strokovne stvari. Klicu za pomoč brezposelnim rudarjem l. 1933 so se člani dobro odzvali.

V strokovno smer

Vršil se je strokovni tečaj, na katerem so bila sledeča predavanja: 1. Produkcija težke železne industrije; predavatelj inž. Matija Žumer. 2. Higijena v obratih in prva pomoč; dr. Tomaž Furlan z Golnika. 3. Zakon o zaščiti delavstva in delovno pravo; Vodšek. 4. KID v številkah; dr. Aleš Stanovnik. Bili so še trije članski sestanki. Članstvo je naraslo na 137. Na pobudo članov je bila ustanovljena gospodarska zadruga na Kor. Beli v lastni hiši. Tajniškega tečaja od 17. do 19. marca v Ljubljani se je udeležil tov. Pavle Šoberl. Pogajanj s KID se je redno udeleževal tov. predsednik. Marca meseca se je vršil delavski prosvetni večer. Proslave 40 letnice krščansko soc. gibanja se je udeležil naš oktet in zapel par pesmi. Dne 7. septembra 1934 se je vršil Krekov večer v spomin smrti našega velikega učitelja in ustanovitelja. Njegovo delo je lepo opisal tov. Jože Gostinčar. Dne 30. septembra 1934 je bil javen shod radi sanacije bratovske skladnice. Strokovni tečaj se je vršil 11. novembra 1934. Tema: 1. Obratni in organizacijski zaupniki; predavatelj tov. Jože Rozman. 2. JSZ v sindikalnem in političnem gledanju; predavatelj tov. Srečko Žumer. Dne 25. novembra 1934 je bil koroški večer. Delavstvu na Trati nad Skofjo Loko je skupina poslala podporo. V poletju je organizirala skupina dva izleta in sicer na Črni vrh in v Martuljek. Članski sestanek je bil eden, skupno z jeseniško skupino pa trije. Redno plačujočih članov je bilo 1. januarja 1935 145. Pri volitvah obratnih zaupnikov smo dobili 3 obratne zaupnike in sicer so bili izvoljeni: Bizjak Ivan, Smolej Tomaž in Noč Jakob.

Čast, komur čast

To naj bi bilo kratko poročilo o delu skupine za dobrobit celokupnega delavstva. Ne bilo bi pa to poročilo še popolno, če bi se ob koncu ne zahvalili vsem, kateri so pripomogli, da je danes skupina tako močna. Tovarišu strokovnemu tajniku Joškotu Rozmanu gre veliko zaslug za to. Kadarkoli smo ga potrebovali, vedno je vesel prihitelj med nas, da je pomagal. Enako gre hvala tudi č. g. župniku Žbontarju, ki je bil vedno na razpolago s svojimi nasveti. Skoraj 25 let je delal, razen par let, ko ga ni bilo tukaj, za koristi krščansko socialističnega gibanja. Skoraj ne-

Jubilej vztrajnega dela

Deset let dela! To je brez dvoma hvalevredno, kajti vsako delo je vredno plačila. Posebnega priznanja pa je vredno izredno delo, ki ga kdo izvršuje poleg rednega poklicnega dela. Čim več je dela in čim večja je odgovornost, tem večja je zasluga, tem večje in iskrenejše mora biti priznanje.

Voditi krajevno pevsko društvo 10 let, je lepo in hvale vredno. Načelovati krajevni prosvetnemu društvu 10 let je brez dvoma priznanja vredno. Če bi pa kdo vodil centralo pevskega društva 10 let, če bi kdo načeloval 10 let centrali kulturnih društev, bi mu hvaležno članstvo upravičeno izkazalo svoje priznanje na najslovesnejši način, ki bi bil dostojen take 10 letnice.

Kaj smo

Strokovna organizacija ni le pevska organizacija, strokovna organizacija ni le kulturna organizacija, ki poje, orje in seje na kulturnem polju, ki združuje utile cum dulci, koristno s sladkim, strokovna organizacija je neprestana grenka borba za najmanjše, za najrevnejše, je borba za pravico zoper krivico, je borba ne le za udobnost življenja, ampak čisto za življenje samo.

J. S. Z. je strokovna organizacija. Toda ni samo to, še nekaj več. J. S. Z. se ne bori samo za košček kruha svojim članom, se ne bori samo za zakonsko varstvo materialnih dobrin svojega članstva brez kake druge širše etične osnove, brez načela priznanja in uravnanja duhovnega življenja, kakor na primer Zveza industrijcev ali Gremij trgovcev, JSZ je krščanska strokovna organizacija, to je organizacija, ki bije boj za pravice delavstva in nameščenstva in to borbo postavlja na etično krščansko podlago. Borbo za materialne dobrine hoče in skuša J. S. Z. spraviti v sklad z življenjem, delom in končnim ciljem duha. In vodstvo take organizacije je dvakrat težko, težko radi obstoječega kapitalističnega družabnega reda, težko, ker sta si materija in duh v stalnem nasprotju.

Na prelomu

In taki organizaciji J. S. Z. načeluje naš Žumer Srečko že 10 let. Deset let dela, deset let odgovornosti zase in celoto. Res priznanje, pohvale in občudovanja vredna delavnost in vztrajnost. To bi veljalo, če bi bila ta doba mirna, normalno razvojno potekajoča. A ta leta niso bila taka. Bila so to bojna leta du-

vidno je pa ostalo delo našega tovariša blagajnika Franca Noča. Že celo vrsto let vrši to naporno delo v splošno zadovoljnost članov in odbora kakor tudi naše matice JSZ. Smelo lahko trdimo, da je toliko požrtvovalnosti težko kje najti. Koliko ur in dnevov je moral že žrtvovati, hoditi od člana do člana in jih opominjati na dolžnosti do organizacije. Tako delo zasluži pohvalo. Če se bo skupina tako razvijala naprej, kakor se je zadnja leta, potem bo v doglednem času igrala važno vlogo v našem javnem življenju. Tako delo, ki sloni na poštenosti in požrtvovalnosti, ima pričakovati uspehov. Slava delu, čast, oblast! Javornik, meseca maja 1935.

hovnega preokreta, doba na prelomu med obstoječim in prihajajočim, doba duhovne revolucije. Ta preokret — prelom je splošen, svetoven, prav posebno značilen pa je za katoliško skupnost, zlasti pri Slovencih.

Splošen: doba individualnega, po ničemer vezanega kapitalizma je po svetovni vojni prekoračila svoj višek. Svoboda svetovnega trga je bila vedno bolj omejena. Pojavlja se avtarkično gospodarstvo z noto monopolnega kapitalizma. Na obzorju pa vstaja vedno večja zarja skupnostnega, kolektivnega gospodarstva, ki išče le še realne opore in forme, oblike za zmagoviti nastop. Z omejitvijo gospodarske svobode izginja tudi osebna svoboda, ki je imela svoj odraz v demokraciji. Avtarkična v gospodarstvu, fašizem v državnem življenju, to sta dva odznaka naše dobe, iz obeh

veje vsemoč države, v ozadju pa vstaja narodni kolektiv, ki ne bo ostal samo narodni, ampak bo prej ali slej zavzel širše, tudi gospodarsko socialne dimenzije, ali pa propadel.

Doba zadnjih desetih let pa je bila prav posebno zanimiva z gledišča javnega udejstvovanja katoličanov. Slovenski katoličani niso v sebi čutili dovolj močno duhovne revolucije. Le preveč so počivali na lavorikah del Mahničar, Krekar, Jegličar. Zato niso vodilni možje iskali novih potov, ampak so nasprotno oklevetali tiste, ki so novo dobo slutili in zato zahtevali nov način borbe. »Križ na gori«, mlade generacije v katoliških kulturnih organizacijah, »Ogenj«, »Delavska Pravica«, vse znači v naši polpretekli dobi boj za močnejšo duhovnost, boj za socialno pravico, obenem pa boj proti starim, ne več prikladnim, če ne že naravnost napačnim načinom javnega katoliškega udejstvovanja. J. S. Z. in v njej organizirano delavstvo je bilo v tej borbi najdoslednejše, če tudi osamljeno. J. S. Z. ni bila le in samo strokovna organizacija, bila je osrednja točka gibanja za dosledno krščanstvo in za močno preorientacijo slovenskih katoličanov v socialno smer.

Vzdržal je

Težka je bila ta borba, najtežja za predsednika. Bila je doba silnega napora za obstoj organizacije in pokreta in največji je bil napor tov. predsednika. Bila je doba neupravičenega in naravnost krivičnega podtikanja in največ

je tega nosil, pa najmanj zaslužil ravno predsednik. Koliko ljudi je bilo med tem časom v načelstvu J. S. Z., pa niso vzdržali. Žumer je vzdržal. Koliko jih je bilo, ki so hoteli biti voditelji tega pokreta, pa niti kot prostaki niso mogli vztrajati. Žumer je vztrajal v najhujših, najtežjih trenutkih. Koliko jih je bilo, ki so hoteli dobiti v roke J. S. Z., ali jo pa razbiti, pa so se razbili sami, Žumer je varoval J. S. Z. kot bi bila njegova družina.

Zakaj? Čemu? Odkod tolika moč, tolika vztrajnost? V ljubezni in veri! V ljubezni do organizacije, do delavstva in v veri v Boga in končno zmago dobre, pravične stvari. V tem je vsa moč, vsa vztrajnost, vse zadoščenje in vse plačilo tolikoletnemu predsedniku. V tem je vsa njegova avtoriteta. Ne v udarcu ob mizo, ne v preganjanju tistih, ki se z njim ne strinjajo, ne v negativnem, demagoškem udrihanju, ampak v tihem delu, v podrejenosti organizaciji, v doslednosti, v čistih namenih, v lastni žrtvi, brez najmanjšega egoizma, v tem je vsa veličina njegova, v tem je pa tudi uspeh organizacije, ki je prestala mnoge in težke boje, a zmagala. Danes s ponosom gledajo na organizacijo J. S. Z. njeni člani, njeni nasprotniki pa z respektom.

Hvala Ti

Hvaležni smo Žumru za njegove žrtve, hvaležni za njegovo vztrajnost. Ne bomo mu mogli vsega tega povrniti v gmotnih dobrinah. V naših srcih gori hvaležnost. Večni, Pravični pa naj mu povrne vse to stotero, njemu in družini, ki več ali manj trpi radi njegovega udejstvovanja izven doma.

Najlepše pa se mu zahvalimo, da ostajemo tako povezani in navržani na organizacijo, kot je bil on vsa ta leta, če bomo tako nesebični v delu za druge, kot je bil in je on, če bomo tako skrbeli za enotnost in udarnost organizacije kot je on.

Tov. Žumer, ko se Ti zahvalujemo iz srca, vedi in bodi prepričan, da hočemo biti vsak na svoji postojanki v organizaciji to in taki, kot si bil Ti, kakor Ti želiš. To obljubo vzemi v zahvalo za Tvoje žrtve in še prošnjo zraven: ostani nam to in tak, kakršnen si nam bil, da bomo skupno v vzajemnosti in ljubezni gradili boljše bodočnost za naše trpeče delovno ljudstvo.

Predavanje o tuberkulozi. V petek, dne 24. maja 1935 ob 8. uri zvečer predava v dvorani OUZD v Ljubljani g. primarij dr. F. Minař o temi: »Kako naj se borimo zoper tuberkulozo kosti in njenim posledicam.« Predavanje spremljajo skioptične slike. Brez vstopnine! K predavanju je vabljen vsa javnost.

Vsi, ki so za to številko prispevali, pa ni priobčeno, pridejo na vrsto prihodnjic. — Urednik.

Širša seja J. S. Z.

Dne 19. t. m. se je vršila širša seja načelstva J. S. Z. Širši sei prisostvujejo poleg članov načelstva in nadzorstva tudi vsi namestniki, ki so izbrani iz raznih delavskih revirjev in strok. V JSZ torej ne komandira le peščica v Ljubljani živečih odbornikov, ampak so ti odborniki navezani na tovariše od zunaj. Načelstvo samo pri takih sejah dobiva zdravega impulza od ljudi, ki bivajo stalno med delavci v revirjih, udeleženci sei iz delavskih centrov pa dobe točen pogled v delo načelstva, vidijo težo dela in odgovornosti, obenem pa vodijo kontrolo nad delom. To je zdrava demokracija, prelivanje miselnosti iz centrale v središča delavstva in od tam zopet v centralo.

Širša seja je odobrila poročilo načelnika tov. Zmura. Posebno pohvalno so se člani izrazili o zahtevanju J. S. Z. v zadnjih mesecih nasproti dogodkom, ki bi mogli imeti za strokovno gibanje nepredvidljive posledice.

Daljša debata se je razvila o pogajanjih z društvom Združenih nameščencev. Enoglasno je seja sklenila, da ima sodbo nad J. S. Z. v verskonočelnih stvarih edino pristojna cerkvena oblast in nihče drugi, organizatorno pa more odločiti o svojem delu J. S. Z. sama brez jerobstva; pri tem pa mora načelstvo skrbno paziti na koristi svoje organizacije.

Viničarjem pismene pogodbe

Pred kratkim sem bil na viničarski komisiji kot zastopnik viničarja. Razprava je bila zelo težka in zamotana radi tega, ker viničar ni imel pismene pogodbe. Predsednik komisije je ob zaključku razprave priporočal viničarju in meni kot njegovemu zastopniku: »Ljudje, dajte si vendar ob vstopu v službo narediti z vinogradnikom pismeno pogodbo.« Zatrjeval sem predsedniku, da si vsak viničar želi pismene pogodbe, ker isto zahteva tudi Uredba viničarskega reda, ki v § 4 med drugim navaja: »Radi večje pravne sigurnosti pa mora slediti ustni pogodbi pismena pogodba najkasneje v 14 dneh po sklepu pogodbe.« Toda večina vinogradnikov se temu odločno upira. Znani so nam pogosti slučajji, da je bil viničar kratkoma samo zaradi tega odklonjen, ker je zahteval od vinogradnika pismeno pogodbo. Ugotoviti moramo, da ima največ 15–20% viničarjev pismene pogodbe.

Ako se brani vinogradnik priznati viničarju na primer nagrado je to razumljivo, nerazumljivo pa je vsakemu pametnemu in poštenemu človeku, zakaj bi se vinogradnik branil pismene pogodbe, ko vendar ta ne zahteva ničesar drugega, kakor samo tisto, kar je viničarju že prej po ustni pogodbi obljubil dati. Poleg tega naj bi vendar vsak tak vinogradnik pomislil, da pogodba kakor tudi Uredba viničarskega reda ne veže samo njega, ampak tudi viničarja. Tako protizakonito postopanje pa nam je takoj razumljivo ako vemo, kam to meri. Vinogradniki na vsak način hočejo vedno in povsod sabotirati »Uredbo viničarskega reda«, ker jim nikakor ne gre v glavo, da bi naj obstojal kak zakon, po katerem bi oni morali viničarjem kaj priznavati in dajati, česar morda pred desetletji niso. Poleg tega se branijo dajati pismene

Strokovno poročilo je podal tov. Lombardo. Težke borbe mora voditi JSZ z delodajalci: v Trzinu, Kranju, Škofji Loki, Litiji, Laškem itd. itd. Od vseh strani kliče: pomagajte, pomagajte pravici do zmage. JSZ stori kar more. Če bi še oblasti bolj ščitile obstoječo socialno zakonodajo, bi bilo še več uspeha. Tako pa visi vse na organizaciji, česar se članstvo dobro zaveda in drži skupaj kot en moč.

Poročilo o organizaciji je podal tov. Rozman. Organizacija zadovoljivo raste. To je rezultat resnega dela, zdrave strokovne linije in samostojnosti JSZ. To mora še nadalje ostati tako in uspehi ne bodo izostali.

Blažajniško stanje, ki ga je podal tov. Langus, je za te razmere, kakršne so, kar zadovoljivo.

Tovariši iz delavskih središč so stavili še razne predloge o agitaciji, tečajih, mezdnih gibanjih in kolektivnih pogodbah itd. Popoldne se je vršila še seja strokovnega odbora rudarjev in kovinarjev.

Če sodimo objektivno, moramo reči: seja je bila bogata, pa ne le na besedah, ampak predvsem na sklepih in resni debati. Tudi v bodoče je treba skrbeti zato, da se bodo te seje čim večkrat vršile in bodo sestavljene na dosedanjem principu združitve Ljubljane z delavskimi središči.

pogodbe, ker brez teh mnogo lažje izkoriščajo viničarje in jim krajejo zaslužek.

Vinogradniki namreč dobro vedo, da se na viničarskih komisijah in sodiščih vedno več verjame na podlagi same ustne pogodbe gospodu vinogradniku, kakor ničvrednemu viničarju. Na viničarskih komisijah je navadno vsak viničar ničvrednež, že zaradi tega, ker si je drznil vinogradnika tirati pred viničarsko komisijo. Ako bi viničar imel pismeno pogodbo, potem bi bilo s pravicami viničarja mnogo težje špekulirati.

Vkljub temu, da se tako upirajo vinogradniki pismenim pogodbam, pa vsem viničarjem nujno priporočamo, da naj vsikdar ob vstopu v službo zahtevajo od vinogradnika, da spiše na podlagi ustne pogodbe tudi pismeno pogodbo v dveh po besedilu popolnoma enakih izvodih, za vsako stranko po en izvod. Prepričani smo, da se temu nobeden res pameten in pošten vinogradnik ne bo upiral. Upirali se bodo le samo nepoštenjaki ali pa veliki nevedneži. Za vse one, kateri pa se bodo vkljub zahtevi viničarja upirali pismenim pogodbam, pa bomo lahko vodili »indeks« ali seznam, kakor so to pred leti sklenili voditi tak seznam vinogradniki za slabe viničarje, t. j. za take, kateri se kdaj drznejše upirali krivicam svojih gospodarjev, jih celo tožiti za svoj zaslužek ali kaj podobnega. Taki so namreč slabi viničarji!

Kapela. Na praznik Vnebohoda po rani sveti maši se vrši redni občni zbor skupine viničarjev v gostilni Lukovnjak pri Kapeli. Občni zbor poseti tudi tov. Rozman iz Maribora. Vsi na občni zbor, časi so resni čedalje bolj, mi pa potrebni medsebojne sloge po strokovni organizaciji.

Celje. Večerno predavanje Skupine in Mlad. zveze bo v sredo 29. maja po šmarnicah. Predava tov. Repenšek. Snov: Kaj sem videl v času ruske revolucije. So to osebni vtisi moza, ki je bil poprej pri grofu pozneje pa je videl preobrat. — Zadnje nedeljo v mesecu pa je ob pol 9 sestanek Skupine.

Kovinarji

Javornik. Tovariši sosednjih skupin, kateri se nameravajo udeležiti naše proslave, naj se poslužijo turistijskega vlaka. Od kolodvora na Koroško Belo je četr ure hoda. Za informacije in vse potrebno bo na razpolago reditelj s posebnim znakom. Tovariši naj se na dan proslave obračajo do njega v vseh zadevah.

Tovarišem domače skupine! Dolžnost vseh članov je, da se proslave vsi do zadnjega udeležimo. Noben izgovor ne drži. Dalje je dolžnost, da vsak član po svojih močeh prispeva za srečolov. Vsi moramo nekaj žrtvovati. Brez žrtev ni ničesar. Vsak naj se zaveda, da s tem stori svojo dolžnost do strokovne organizacije. Na svidenje na proslavi!

OUZD v borbi proti tuberkulozi

Ob priliki prireditve protituberkuloznega dne, ki se po odredbi ministra soc. politike in narodnega zdravlja ter v sporazumu z Jugoslovansko ligo proti tuberkulozi vrši v času od 19. do 26. maja 1935 po celi državi, je prav, ako na kratko orisemo tudi prizadevanje ljubljanskega Okrožnega urada v pogledu protituberkulozne borbe.

Okrožni urad teži za tem, da ima v vseh važnejših delavskih središčih nameščene take zdravniške, ako že ne v svojstvu lastnih zdravnikov, pa vsaj v svojstvu zdravnikov protituberkuloznih dispanzerjev. Tako delujejo zdravniki-specialisti v Ljubljani, v Mariboru in v Celju, dočim je urad se protituberkuloznimi dispanzerji v Ljubljani, na Jesenicah, v Kranju, v Trbovljah sklenil posebne pogodbe, po katerih so zavarovanci Okrožnega urada deležni specialne zdravniške pomoči in pa potrebnega socialnega skrbstva. V to svrhu OUZD subvencionira dotične dispanzerje. V tesnem sodelovanju z Narodno protituberkulozno ligo se urad prizadeva, da se v doglednem času odprejo protituberkulozni dispanzerji tudi v Ptuj, v Prevaljah in v Novem mestu. Pričakovati je, da bo v kratkem pričel poslovati tudi dispanzer v Šoštanju.

Našemu zavarovanemu delavcu je danes dana možnost, da se brez posebne zamude na času more posluževati najmodernejših diagnostičnih in zdravilnih naprav, ako zbolí na jetiki. Pa tudi ostalo revno prebivalstvo se marljivo poslužuje protituberkuloznih dispanzerjev. Zleteti bi bilo, da bi važnost teh zdravstvenih ustanov znali ceniti tudi ostali faktorji, zlasti podeželske občine in pa delodajalci.

Protituberkulozna borba seveda ne more imeti uspeha, ako bolnikom ne nudi možnosti za učinkovito zdravljenje. Tem potrebam služijo sanatoriji Brestovac, Klenovnik, Golnik in Kraljevica, deloma pa tudi oddelki za bolne na pljučih v naših bolnicah. V letu 1934 se je zdravilo v zdravilišču Klenovnik 138 članov, v zdravilišču Brestovac 54 članov, v zdravilišču Golnik 6 članov, v Kraljevi 8 članov, skupno 18.948 oskrbnih dni. — Uspehi zdravljenja so do 80% uspešni. Izdatkov za ta zdravljenja je imel urad 2.500.000 Din brez ozira na polhranarino svojcem.

Posebno pozornost posveča Okrožni urad tudi svojcem obolelih zavarovancev na ta način, da svoje vodi v strogi evidenci in da odreja zanje protijetične zdravniške preiskave, zlasti preiskave otrok. Na ta način hoče urad pravočasno preprečevati infekcije obolevajočim ugotoviti v pravem času začetna obolenja. Važno nalogo v tej smeri izvršujejo dispanzerji sami s periodičnimi pregledi v šolah na okolišu dispanzerja.

Kljub izredno neugodnemu finančnemu položaju je Okrožni urad do danes v polnem obsegu izpolnjeval svoje dolžnosti napram zavarovancem in njihovim svojcem, obolelim na tuberkulozi. Žal, danes svojci zavarovancev nimajo v pogledu možnosti zdravljenja iste ugodnosti, kakor jih imajo zavarovanci sami, vendar pa imajo svojci možnost istotako uspešnega zdravljenja, deloma v bolnicah, deloma v dispanzerjih. Dolžnost Okrožnega urada je, da problemu tuberkuloze posveča stalno intenzivno pažnjo in da budno zasleduje vse, kar je s problemom tuberkuloze v zvezi. V tej smeri bo potrebno še mnogo storiti. Opozorjam samo na velike zdravstvene nedostatke po naših obratih in pa tudi na nezdruve stanovanjske razmere našega delavstva. Urad mora pričeti misliti, da organizira posebno službo v pogledu skrbstva za zdravstvene prilike v obratih, ker moramo, žal, ugotoviti, da Inspekcija dela radi skromnih kreditov tem nalogam ni kos. Z uvedbo zavarovanja za slučaj starosti in invalidnosti bomo mogli v protituberkulozni borbi storiti velike korake naprej. S sredstvi teh panog zavarovanja bo mogoče organizirati akcije za delavska stanovanja, dana bo možnost postaviti hiralnice in izolirnice za neozdravljivo bolne, dana bo tudi možnost, da poglobimo in izboljšamo sedanje metode preventivnega in kurativnega skrbstva. Zato je uvedba invalidnega in starostnega zavarovanja tudi iz tega razloga tako nujno potrebna!

Trbovlje. Življenje je podaljšano za 6 mesecev odбором bratovskih skladnic, radi še ne izdanega volilnega reda na podlagi pravilnika čl. 19. skladniških pravil. To je doseglo pri enih veselje, pri drugih pa vprašanje, čemu to zavlačevanje.

Organizacijski dan na Govocah

Rimske toplice, Laško, Huda jama in Celje so se združili za en dan s svojo tovariško idejo, delom in ciljem! Dan, ki je bil posvečen organizaciji, njeni rasti in delu. Tovariši in tovarišice! Dobro ste razumeli klic prirediteljev tega dne, vaša lepa udeležba je pričala, da znamo ceniti svoje skupne napore in da smo eno tudi v svojem hotenju. Okoli 100 tovarišev in tovarišic teh skupin je po končani službi božji, ki jo je daroval gosp. župnik Lončarič, sledilo izvajanje tovarišev: Pečnika za Rimske toplice, Lešnika za Hudo jama, ter Kranjca, Jurača in Hočevarja za Celje. Besede so prišle iz ust delavcev, ki se trdo z vami borijo za priznanje delavca-človeka. V marsičem so se nam odprle oči, ne bomo ponavljali na tem mestu vse govore, čuli smo jih in naša dolžnost je, da vse te besede spravimo v življenje! Nova močna organizacija v Jurkloštru, večji razmah našega lista v našem okrožju, to dvoje morata biti prva vidna znaka našega organizacijskega dne. Udeleženci! Ostanimo vedno in vsak dan v tej borbi, družimo naše sile, iz dejanj bomo postavili nov čas!

N A M E Š Č E N E C

Prva naloga nameščenskih strokovnih organizacij

Ni potrebno še posebej dokazovati, da se razne strokovne nameščenske organizacije ne odlikujejo po preveliki udarnosti in bojevitosti. Vzrokov za manjšo odpornost in delavnost nameščenskih organizacij je več. Ze njihovo manjše število po obratih jim ne daje onega poguma, njihovo iniciativnost zadržuje že samo na sebi dejstvo, da ne čutijo med seboj one tesne povezanosti, ki jo lahko čuti delavec iz obrata, ki zaposluje po sto in sto enako plačanih in na isto usodo navezanih delavcev. Tudi ni podcenjevati dejstva, da nameščenec živi v večji odvisnosti od delodajalca, ker živi in dela tesneje na njega navezan. Najtežje pa prizadeva nameščenčevu samozavest ogromna brezposelnost, ki napravlja delodajalca popolnoma neodvisnega od svojega uradnika, ker oba dobro vesta, da pred vrati stoje po trije, ki so vsak čas pripravljeni stopiti na njegovo mesto. Tako so danes nameščenci na tem, da mirno gledajo in si s svojimi organizacijami vred ne morejo pomagati, ko se prav z dneva v dan znižujejo plače in poslabšujejo tudi ostali delovni pogoji.

Udarnost nameščenskih organizacij slabi bolj ko vse drugo to, da so premalo povezane s strokovnimi organizacijami delavstva. Ni nikakega dvoma, da je prvi smisel nameščenskih organizacij ta, da vrste organiziranih nameščencev pridružijo skupni fronti vsega delavstva. Zavest skupne usode, zavest, da je eden pripravljen v boju z vsemi sredstvi podpreti drugega, bo dala večjo samozavest, večjo borbena silo in dokazala tudi večji pomen za obstoj nameščenskih organizacij. Ne more biti najmanjšega smisla v tem, da bi nameščenske organizacije razdvajale fronto med ročnim in pisarniškim delavcem — kakor mora biti vedno želja in cilj vsega delavstva, da se združi v eno fronto za skupno borbo svojih zahtev, tako mora biti prva naloga nameščenskih organizacij, da z vrstami ročnih delavcev gredo eno skupno pot, da tvorijo z njimi tesno povezano organizacijsko skupnost. Kadar te vezi ne bodo zgolj organizacijske, temveč se bo vsak nameščenec jasno zavedal, da je člen trdno organizirane delavske strokovne fronte, tedaj bo trdneje stal v borbi za svoj težek položaj.

Bolj ko kedaj poprej je danes važno, da nameščenske organizacije izpolnjujejo to svojo nalogo. Njih položaj se vedno slabša, brezposelnost grozi radi racionalizacije in mehanizacije, brezposelnost se veča radi krčenja obratov, brezposelnost ubija radi vedno večjega števila šolanov, ki se v prvi vrsti pehajo za pisarniškim službami. V tem slabem položaju so izgledi na uspehe v strokovnih borbah dvakrat slabi, ako se ne vodijo z oporo in zaslombo močnih delavskih sindikatov. Popolnoma brez izgledov na kakšen uspeh pa so nameščenske organizacije, ki živijo brez povezanosti z delavstvom, kadar gre za to, da si izvojujejo kake pravice v zaščitni zakonodaji. Takrat jih more z uspehom podpirati le številčno močna delavska organizacija. Zato nameščenske organizacije ne smejo pozabljati na svojo prvo nalogo: **biti vedno v eni vrsti z delavcem!** Drugače bodo postale samo plen neštetihih političnih frakcij in v nadlego nameščencem samim, ker ne bodo vedele drugega, kot pobirati članarino in predavati o »načelih«.

Ako se nameščenka poroči, ima pravico zahtevati od Pokoj. zavoda povračilo 80% vplačanih prispevkov in sicer od vseh premij, kar jih je vplačala ona in njen delodajalec. Pozabiti pa se ne sme, da mora nameščenka v teku dveh let po poroki izstopiti iz službe, zavezane pokoj. zavarovanju, in da prošnja za povrnitev prispevkov napravi lahko šele po preteku 6 mesecev po izstopu iz službe. Po preteku tega roka pa se dobi na Pokojninskem zavodu obrazec, s katerim se zaprosi za povrnitev premij. Ta obrazec je treba da overovi županstvo, da nameščenka v resnici ni nikjer zaposlena.

Pridobivajte novih članov

Ob priliki volitev v Del. Zbornico smo videli, da smo dobili tako število nameščenskih glasov, da bi nekaj pomenili, ako bi bili vsi organizirani. Vemo, da so tisti, ki so oddali svoj glas za nas, odločno naši, to se pravi, da res gledajo na našo celotno organizacijo, delavsko kot nameščensko, s pravega zavednega proletarskega stališča. Ali že organizirani nameščenci moramo predvsem gledati na to, da tiste naše tovariše, ki so zaupali svoj glas ob priliki volitev v Del. zbornico, organiziramo v naši nameščenski organizaciji. Ne gre nam za to, da bi nekoga, ki je že organiziran, hoteli odtrgati od njegove organizacije, ampak gre nam predvsem za to, da tiste tovariše, o katerih vemo, da so naši, organiziramo ter jim pokažemo, da je samo v organizaciji njihova rešitev in sicer samo v taki organizaciji, v kateri je res dan pogoj, da se bo brigala za njihove gmotne interese, ki se bo brigala za to, da dvigne nameščenski življenjski standart. Vsak nameščenec pa mora tako organizacijo, ki ga pozna samo takrat, kadar rabi glasove, odločno odkloniti. Dolžnost nameščencev je, da krepko zgrabimo za delo in povemo svojim tovarišem, kje je njihovo mesto. Ni lahka taka agitacija, ker vemo, da dostikrat naletimo na razne težkoče. Gnati pa nas mora zavest, da delamo za idejo krščanskega socializma, da delamo za svojega bližnjega, da delamo za največjo zapoved: »Ljubi svojega bližnjega«. Gre nam za to, da dvignemo nameščena gmotno in moralno, saj vemo v kakšnem stanju se danes nahaja, da dostikrat ne zaostaja za ročnim delavcem, mnogokrat je pa še na slabšem v gmotnem in moral-

nem oziru. Le pogledjmo danes plače nameščencev, pa naj si bo to v pisarni ali trgovini. Največkrat mora nameščenec po več mesecev zastonj delati. Ko pa je napravil tako zvano prakso, ki se običajno zelo zavleče, pa dobi 300 do 600 Din na mesec, tako da ni za živeti ne za umreti. Da bi sam zahteval povišanje plače, si običajno ne upa, če se pa to zgodi, je kmalu na cesti, delodajalec pa vzame zopet novinca, da ga izrablja. V pre mnogih primerih je tudi tako, da še tistih borih pravic, ki mu jih daje zakon, ne zna izrabiti, ker ne pozna obrtnega zakona. Vse, kar nameščencu pripada po obrtnem zakonu, je možno izvojevati le v skupnosti, v organizaciji. Obrtni zakon se bo izvajal le takrat, kadar bodo vsi nameščenci organizirani. Nameščenec pa mora za svojo organizacijo tudi nekaj žrtvovati gmotno in moralno. Mnogokrat je ta vzrok, da je previsoka članarina, toda vsak lahko ve, da s par dinarji članarine ni mogoče ničesar napraviti, ali pa je taka organizacija brez pomena, ne borbena, ki jo običajno drži pokonci par ljudi za gotove svoje namene. Mi vemo, da le takrat lahko od organizacije nekaj zahtevamo, če smo ji tudi nekaj dali. Tov. nameščenci, bodite prepričani, da nas sili v ta boj samo zavest, da je naša krščanska dolžnost, da se borimo za svoje nameščenske pravice in s tem za pravice vsega proletarijata. Povejte svojim tovarišem po pisarnah in trgovinah, kako malo pomenijo, če niso organizirani in povabite jih v našo organizacijo, da se bo naše število pomnožilo in bomo tako lažje bili boj za pravice nameščencev. —evar.

Kreditna politika pokojninskega zavoda za nameščence

Po zakonu o zavarovanju nameščencev je tudi določeno, da se mora del zavodove imovine nalagati ozir. dajati kot kredit za gradnjo hiš nameščencem in podjetnikom v produktivne svrhe. Procent, ki je v te svrhe namenjen je v dobi pomnjanja stanovanj daleko prenizek, danes pa bi zadoščal, ker se vobče nič ne gradi radi previsokih taks, davkov in predvsem radi previsoke obrestne mere.

Ta veliki zastoj v gradnji stavb ni v interesu posameznika, niti skupnosti. Ako se poveča gradbena podjetnost, dobe i delodajalci zaposlenja za svoj obratni kapital in za svoje tovarne in delavnice, delavci kot nameščenci pa kruha in zaslužka. Dasi je nameščenec zelo varčen in podjeten, ne more danes več graditi lastnega doma, če si ga pa postavi, si je pa tudi nakopal veliko skrb, kako bo zmagoval visoko amortizacijsko kvoto. Pa tudi pot do začetka gradnje je silno trnjeva. Ne oziraje se na velike formalnosti pri občini in drugih oblastih ter sestava načrta in proračuna za gradnjo, se pojavi še skrb za zadosten kredit. Zavod nudi danes samo 40% od proračunske vrednosti kredita svojim zavarovancem, ostalih 60% pa mora imeti nameščenec lastnega kapitala. Obrestna mera PZ je 8—9%. Seveda mora plačati prosilec posojila tudi vse stroške (vknjižba, zadolžnica, rentni davek, upravni stroški itd.).

Ta način podeljevanja kredita ne odgovarja potrebam in težnjam nameščencev. Treba bo v tem pogledu remedure. Tudi prevelika birokracija ovira in manjša voljo gradnje lastnega doma. Nameščencem je gotovo že znano, da mora imeti in predložiti zavodu toz. načrte in proračune, ki jih pregleda zavodov gradbeni strokovnjak, ako odgovarjajo dejanskemu stanju. Na podlagi tozadevnega poročila in dokazila, da ima nameščenec vsaj 60% lastnega kapitala, se odobri kredit na seji upr. odbora in izplača v treh ali večjih etapah, kakor je pač zgrajba. Da mora imeti član-prosilec veliko potpežljivosti, preden je posojilo likvidirano, je pri tem postopku ob sebi umljivo.

Dokazano je, da tista petina imovine PZ predstavlja najsigurnejšo naložbo in da je denar, dan

zavarovancem, absolutno varno naložen in nima zavod nikakega rizika. Zato naj bo kreditna politika PZ taka, da bo lajšala sedanjo težko gospodarsko krizo — bedo in brezposelnost. Tako bo zavod pripomogel k reševanju krize nameščencev.

Ob tej priliki se spomnimo zopet na zakon o zavarovanju delavcev. In ta zakon vsebuje določila, po katerih bi moralo imeti delavstvo svoje starostno zavarovanje. Zakon je bil objavljen že leta 1922, toda njegova določila se še do danes ne izvajajo. V interesu celokupnega narodnega gospodarstva in delavstva je, da se ta zakon prične izvajati v vseh določilih, to je za slučaj bolezni, invalidnosti, starosti in brezposelnosti.

Več odločnosti in zaupanja

Časi, ko je bil nameščenec v svoji službi stabilen in zasiguran za eksistenco, so za nami. Beseda brezposelnost s svojimi posledicami je bila pri nas do nedavna neznan pojav. Danes srečamo skoraj na vsakem koraku brezposelne mlade tovariše, ki nimajo kruha. Vzrokov je več, ki pa niso vedno v zvezi z gospodarsko krizo, temveč leže drugje. Kriza je za mnoge podjetnike le maska, s katero prikrivajo pohlep po dobičku, sicer pa se tako najlažje odkrižajo onih, ki so jim neljubi vsled odločne nastopa pri obrambi stanovskih pravic ali vsled neomahljive značajnosti. Biti pošten in vesten, to je premalo, biti moraš avtomat tudi v mišljenju, če nočeš nekega dne pomnožiti število tistih, ki danes brezupno iščejo dela in kruha. Naš čas je preizkušnja za značaje. Ni čuda, da mnogi klonejo; med nami je vedno več malodušnosti, apatičnosti, pa tudi neuspehov, ker prepustimo vse času. Strokovne organizacije, ki so naša hrbtnica, pljuča in mikrofon, pa hirajo radi naše brezbriznosti in komodnosti. Če kdo ne more in ne utegne delati, pa lahko vsaj priobči v »Delavski pravici«, ki je glasilo tudi za nameščence, svoje misli, želje in izkustva, kar bo drugim za kažipot in bodrilo. Več vere v nas in okoli nas bo naše vstajenje in naša zmagal!

Nameščenec iz črnih revirjev.

Naša skupnost

Vedno in povsod se najdejo razdiralci v eni ali drugi obliki. Največkrat pa ravno tam, kjer je najmanj pričakovati. Te misli me ponovno opominjajo ob ugotovitvi, da se nepremišljeno zaletavajo taki razdiralci tudi v nas kršč. socialiste, z namenom, da škodujejo pokretu. Trdijo, da smo centralisti, da nimamo v skupni organizaciji mi nameščenci nobene avtonomije. **Kakšna naivnost!** Ravno v tem, da smo enotni, skupni, se kaže, da smo na pravi poti. **Kakšni kršč. soc. bi bili, ako bi brat z bratom ne mogel korakati skupno k istemu cilju?** Mi nameščenci v JSZ smo ponosni, da lahko vzporedno korakamo z izkoriščanimi delavci in smo prepričani, da je tudi pri delavcih isto, saj pri idejah, ki so naše, drugače biti ne more. Ako bi se praktično živelo tako kot pravičnost narekuje, bi ne bilo toliko razredov, zbornic in organizacij. Vladala bi pravičnost, katere sedaj ni ne desno ne levo.

Kdaj se ne plača takse od plač nameščencev

V smislu določil tarif. zak. § 33 mora se plačati od nameščenskih plač $\frac{1}{2}\%$ taksa. Določila glede te takse pa so bila precej nejasna ter ni bilo nobene sigurnosti, kdaj je treba to takso plačati in kdaj ne. Prakticiralo se je na razne načine, da bi se te takse ognili. V ta namen so delodajalci izdajali plače brez potrdil, ali brez plačilnih knjig, v katerih bi naj nameščenec potrdil prejem. Vendar vse to ni pomagalo, kajti državni organi so stali na stališču, da je zakon treba tolmačiti tako, da se od plač nameščencev plača $\frac{1}{2}\%$ taksa, pa naj bodo izdane s potrdilom ali pa brez potrdila. V tej stvari pa smo dobili jasnost šele z odlokom Upravnega sodišča v Celju, ki je odločilo: da se taksa plača samo:

1. kadar se za plačo napravi priznanica ali ako je bila plača izplačana na podlagi podpisanega ali pa tudi **nepodpisanega** spiska. Ravnotako, kadar se plača knjizi;

2. kaznen je treba plačati, ako pride tak zgoraj omenjeni, netaksirani spisek v roke kontrolnim organom, ali če je oblast ugotovila, da se je knjizi plačo nameščencev na tekoči račun.

Pač pa se plača more vknjižiti v blagajniški dnevnik, ne da bi bilo treba plačati to takso. V tem primeru je seveda potrebno, da se plačo vsakega nameščencev vknjiži v dnevnik, ne da bi delodajalec napravil obenem kak spisek plač, ali bi celo zahteval od nameščencev, da mu ta spisek podpišejo.

Gornje svoje stališče je Upravno sodišče v Celju tudi že praktično uveljavilo ter je neko trdiko, katera je bila obsojena od finančne direktcije v Ljubljani, da plača kazni, ker ni plačala takse od plač nameščencev, vknjiženih v blagajniški dnevnik, osvobodilo vsake kazni, češ, da ni bila dolžna plačati te takse.

Občni zbor Trg. in bolniškega podpornega društva se bo vršil dne 6. junija 1935 kakor običajno v dvorani Trgovskega doma v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: 1. Poslovno poročilo. 2. Računski zaključek za l. 1934. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Razrešnica sedanjemu odboru. 5. Samostojni predlogi. — Samostojni predlogi se morajo osem dni pred občnim zborom javiti društvu. Vabimo naše člane, da se po možnosti v čim večjem številu občnega zbora udeležijo.

Stanje članstva bolniške blagajne TBPD. Število članstva pri TBPD znaša z dnem 31. 12. 1934 7110. Od tega odpade na Ljubljano 40%, ostalo na deželo. Od leta 1929 do 1934 se je dvignilo število članstva od 4697 na 7110. Veliko število nameščencev je zavarovanih še pri OUZD, vendar pa se tam število stalno zmanjšuje, dočim število pri TBPD stalno narašča. Mesečno preide od OUZD približno 70 do 80 nameščencev k TBPD in bodo polegoma vsi nameščenci včlanjeni pri TBPD.

Nameščenci! Danes smo zopet izdali nekaj vrstic prav za vas. Prosimo, da nas pri tem delu kar najbolj podpirate. Poročajte nam o vašem delu, razmerah in vsem, kar mislite, da je važno za nas nameščence. Pridobivajte nam novih članov. Naše vrste morajo rasti. Naloge so velike in čakajo na delavce, ki naj bi jih izvršili.

V vrstah organiziranega nameščenstva in delavstva naj veje duh edinosti in bratstva za pravice delovnega človeka. Na delo, tovariši!

85 letnica nadškofa dr. A. B. Jegliča

Pripravljali odbor je razposlal vabila vsem ljubljanskim kulturnim organizacijam in društvom, naj se polnoštevilno udeležijo slovesnega sprejema prevzisenega jubilarja dne 28. maja ob 17 ter podoknice ob 20 pred škofijskim dvorcem. V dneh od 22. maja bo na mestnem poglavarstvu v Ljubljani (mestna posvetovalnica, soba št. 22, Mestni trg 2-I od 8 do 14 na razpolago knjiga, kamor bodo društva vpisovala čestitke. Če kako društvo ali organizacija po pomoti ni dobilo pismenega povabila, naj kljub temu ne izostane in naj se v določenih dneh vpiše v spominsko knjigo.

Pri podoknici, ki bo 28. maja ob 20 pred škofijskim dvorcem, bodo sodelovali združeni pev-

ski zbori in godba »Sloga«. Pričakujemo, da se bodo vsa ljubljanska društva in vse organizacije odzvale vabilu in se polnoštevilno udeležile tako sprejema ob 17 kakor tudi slavnostne podoknice. Pri tem jubileju pa ne sme sodelovati samo Ljubljana. Po vsej Sloveniji naj 28. maja zvečer zagorijo veličastni kresovi, ki bodo daleč naokrog znanili redki jubilej sivolasega nadškofa, ki je toliko storil za svojo ožjo in širšo domovino. Ti kresovi naj nas vsaj malo spomnijo čudovite go-

sto, katero se je visoki jubilar daroval za svoje ljudstvo.

Vabimo tudi naše delavstvo, da pri tem redkem jubileju sodeluje!

Stefan Gerdej:

Naša moč

Nešteta smo množica — delovno ljudstvo. Milijoni in milijoni se pehamo po zemlji, rijemo pod zemljo, za borni zaslužek, za svoj vsakdanji kruh. Milijoni in milijoni so brezposelni, trpijo sestradani brezdomci. Njihov dom je dolga trda cesta, ki jih vodi neznanu kam. Njihov zaslužek je miloščina in psovke. Iščejo dela, kruha, pa ga ne dobe. Vsi trpimo. Mi, ki delamo in oni, ki bi radi delali, pa ne smejo. In kdo je temu kriv? Naš najhujši sovražnik — egoizem — kapitalizem.

Ogromna smo množica. Delavci, vprašam vas: »Kdo dela, kdo ustvarja, kdo trpi, kdo vzdržuje svet in ustvarja bogastvo?« Odgovorili mi boste: »Mi«. Res je. Toda, ta »Mi« je premehak in še ni prišel do izraza. Tovariši, delavci. Kapitalizem nas pritiska in nas pusti, da dihamo le toliko, da služimo njemu, da nas lahko izkorišča.

Oropani smo materialne moči. Najhujša pa je duhovna moč. Zato nam duše ne sme zaslužiti. Prišel bo čas, ko bo pritisk tolik, da ne bomo več vzdržali. Tovariši, takrat bo dan, ki bo zahteval

biti organiziran potom strokovne organizacije. **Imamo organizacijo, ki je v resnici naša delavska.** Nad 40 let že obstoja, nas brani in ščiti naše interese. Zato ne klonimo. Potom organizacije se moramo boriti, da obdržimo to, kar imamo in, da si priborimo, kar imamo, pa je naše in nam po božji in naravni postavi pripada. Tudi mi smo ljudje in zato ni treba in ne sme biti razlike v človeški družbi. Danes pa je tako, da je nekdo, nekaj nadčlovek, nekdo človek, mi proletarijat pa nekaj podčlovek, ki je nekaka

Da pridemo do enakopravnosti v človeški družbi, do svobode, do svojih zakonitih pravic organiziran, kjer ne bo izdajic, pijavk in hinavcev, če hočemo, da nam prinese zmagó. ne strašimo se jih. Zavedajmo se svoje moči. Moč se pokaže v skupnosti. Združimo se.

25 let je, odkar so začeli tudi pri nas na Javorniku, naši prvi borci z delom za pravice trpečega delavstva. Orali so in ustanovili strok. skup. kovin. Javornik, katere proslava 25 letnice bo 25. in 26. t. m. na Koroški Beli. Borili so se in še se bore. 25 letni jubilej bo pokazal, kako je vzkliklo seme, ki so ga zasejali. Veliko je bilo truda, veliko dela, a ne brez uspeha. Uspehi so vidni. Toda delo še ni končano. Treba bo še bolj prijeti. Za bodoče bo treba še krepkeje zavednosti. Pripraviti in izvežbati se mora mladina. Strokovne izobrazbe nam

v splošnem še manjka. Ustanovljeno bi že lahko imeli »Mladinsko zvezo«. Zakaj se mečka in odlašá. Mislite, da nam bo kdo drugi kaj boljšega dal? Kar bomo hoteli imeti si bomo morali sami priboriti in ustanoviti, če hočemo, da nam bo kaj koristilo. Lepo bi bilo, če bi bila mladinska zveza že v polnem delovanju, ali vsaj, da bi bil na dan proslave ustanovni občni zbor. Brez delavske, kulturne in strokovne izobrazbe ne bomo sposobni za boje, ki nas še čakajo. Moči imamo dovolj. Treba nam je samo malo dobre volje in malo požrtvovalnosti, pa bo šlo vse. Samo oklevati nikar. Čas zahteva, da smo odločni, aktivni in borbeni.

Papirničarji

Vevče. Na sestanku papirničarjev 12. t. m. se je sklenilo, da se udeležimo v večjem številu proslave 25-letnice skupine Jugosl. strokovne zveze na Javorniku pri Jesenicah, ki se vrši v nedeljo 26. maja. Za nas je ta obisk obenem lep majniški izlet. Želimo, da se ga udeleži čim večje število članstva. Z nami gre tudi godba Prosvete iz D. M. Polja. Peljemo se z izletniškim vlakom, ki odhaja iz Zaloga ob 4.13 in iz D. M. Polja ob 4.18 zjutraj. Vožnja je polovična in stane sem in tja 22.50 Din. V slučaju slabega vremena se izlet ne vrši, pač pa gre na Javornik nekaj tovarišev kol deputacija. Na svidenje v čim večjem številu. — Odbor.

KOLESA KRAŠOVEC

JESENICE POLEO
KREKOVEGA DOMA

Samoprodaja pnevmatike

DUNLOP

Novi modeli pokromanih koles znamke

DUNLOP

z novo zavoro na petl.

In velika izbira

SPORTINI

že od 1000 Din dalje na ugodne mesečne obroke

Lakiranje koles na ogenj v vsch barvah

Tovariši - združniki!

Geslo naše je ob 25 letnici

Svoji k svojim!

Gospodarska zadruga

Koroška Bela